De veiligheidskundige in 2035

- Verstand van ICT en big data
- Beheersing van diverse talen
- Procesbegeleiding en organisatieontwikkeling
- Kennis van werkvermogen
- Duurzame inzetbaarheid
- Globalisering
- Verstand van robotica en software engineering
- Automatisering en robotisering
- Sturen op integraal ontwerp
- Impact manager
- Terrorisme
- Verstand van ICT
- NVVK
- Reternal investment
- Bouwproces
- Kunnen besturen van drones
- Veiligheid aan tekentafel (BIM, LEAN)
- Normalisering
- Ontwikkeling en toepassing nieuwe technologieën
- Gedrag, cultuur en technische integriteit bundelen
- Serious gaming
- Specialist in serious gaming
- Opzetten van multidisciplinaire trainingen

Normalisering in 2035 – Wat is normaal?

Normen worden steeds belangrijker in de wereld van de veiligheidskunde. Voor bijna alles wat je om je heen ziet zijn wel normen opgesteld. Hoe zal dit zich in de toekomst ontwikkelen, en wat moet je daarmee als veiligheidskundige? Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn Dick Hortensius, Harold Pauwels en Raphael Gallis geïnterviewd.

Is normering belangrijk?
De gesprekspartners vinden 3 gebieden belangrijk voor een goede veiligheidssituatie: technische integriteit, de veiligheid van het machinepark en alles wat je doet om er veilig mee te werken. Daaromheen zijn de organisatorische aanpak en het borgen van veiligheid, plus cultuur en gedrag cruciaal.

Om hierin harmonisatie te verkrijgen worden normen en certificeringen gebruikt. Zo wordt een bepaalde standaard neergezet. Specialistische kennis en ervaring uit het vakgebied komen daarmee beschikbaar voor een grote groep belanghebbenden. Certificatie is het sluitstuk voor de waarborg dat een norm op goede manier wordt nageleefd.

Wat gaat er veranderen?
Ten eerste gaan volgens de gesprekspartners steeds meer instanties, vooral ook de overheid, normen gebruiken. Deze krijgen daardoor dus een zwaardere status. Normen waren altijd vrijblijvend, maar worden langzamerhand verplicht gesteld (b.v. vanuit het Bouwbesluit 2012). In ieder geval voelen veel normen als verplicht aan.

Ten tweede tracht de overheid de regeldruk te verminderen door meer verantwoordelijkheid bij werkgevers en brancheverenigingen te leggen. NEN ziet dat er steeds meer aandacht komt voor normen die de balans zoeken tussen de eerder genoemde gebieden, met een accentverschuiving richting gedrag en cultuur. Normen omtrent technische integriteit blijven belangrijk maar de focus komt meer te liggen op het gebruik van nieuwe materialen en producten, alsmede het onderhoud en levensverwachting daarvan. Interactie tussen de drie gebieden wordt steeds belangrijker.

Ten derde kunnen normen de snelheid waarmee veranderingen worden doorgevoerd lastig bijhouden. Denk hierbij aan veranderingen in kennis, techniek, werkprocessen en arbeidsverhoudingen. Ten vierde vergroot het belang van internationalisatie: normen kunnen per land verschillen, terwijl producten en diensten internationaal worden aangeboden.

Wat is de verwachting van normering en certificering anno 2035?
“Misschien wordt het belang van technische integriteit minder belangrijk, meer een standaard basisvoorwaarde”, geeft men aan. De aandacht zal dan gaan naar andere zaken zoals bedrijfsvoering, cultuur en gedrag, wat lastig te normeren is. De veiligheidskundige wordt hier dus mee geconfronteerd.

Normen zullen ook rekening moeten houden met nieuwe technieken, zoals robotisering. De wereld verandert snel en is dynamisch, maar de huidige normen zijn daarvoor te statisch. Door over te gaan op procesnormen- kan dat ondervangen worden. Het proces wordt dan eenvoudiger, gaat naar high-level structuren. De veiligheidskundige zal zijn adviezen op deze verandering moeten aanpassen. Een ander gevolg van de nieuwe technologie is dat afspraken omtrent de wijze van data-uitwisseling belangrijker worden.

Welke knelpunten en kansen zijn er voor de VK m.b.t. normering en certificering anno 2035?
Het zou kunnen dat de aandacht voor normen in veiligheidsonderwijs steeds belangrijker wordt, doordat het belangrijk is voor alle facetten in het veiligheidsproces. Het zou goed zijn als de beroepsverenigingen hun kennis meer gaan delen en liefst ook in normalisatiekaders wegzetten. Een bedreiging is wel dat je wordt overschaduwd door andere partijen zoals bijvoorbeeld verzekeraars. Bijblijven wordt steeds belangrijker.

Een potentieel knelpunt is dat veiligheidskundige ‘normdenken’. Vaak wordt nu gedacht dat het voldoende is om te voldoen aan een norm, maar men moet nog meer in risico’s en in processen denken. Normdenken en inhoudelijke kennis van normen wordt meer een specialisatie, terwijl de veiligheidskundige in het algemeen de inhoud niet meer hoeft te kennen.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met dhr. D. Hortensius, dhr. H. Pauwels en dhr. R. Gallis. Dick Hortensius is Senior consultant Managementsystemen bij de NEN te Delft. Harold Pauwels is Manager Industrie & Veiligheid bij de NEN te Delft. Raphael Gallis is Sr. Consultant earth, life and social sciences bij TNO Leiden.

Opgesteld door: dhr. B. Wolvers
Functie en organisatie: Adviseur en trainer bij Kader, Bureau voor Kwaliteitszorg B.V.

Gevolgen van globalisering voor veiligheidskunde

Wat is globalisering?
Globalisering is een ingewikkeld begrip en gaat gepaard met allerlei andere ontwikkelingen zoals digitalisering en informatisering. Het kan getypeerd worden als een toegenomen mate van interdependentie (wederzijdse afhankelijkheid) doordat er sprake is van economische, politieke, juridische en culturele integratie op mondiaal niveau. Is globalisering eigenlijk een nieuw fenomeen? Terugkijkend in de geschiedenis blijkt dat mensen altijd al veel contact met elkaar gehad hebben dwars door verschillende culturen, landsgrenzen en religies heen. Het proces is de laatste decennia wel versneld door een toename van transportmogelijkheden, toerisme en technologische ontwikkelingen als internet. Er kan tegenwoordig vooral gesproken worden van een innige verstrengeling van economieën. We kunnen het niet meer zonder elkaar. Globalisering is nu eigenlijk een *must* geworden in plaats van een wil of keuze.

Huidige effecten van globalisering
Op het gebied van de arbeidsveiligheid en de externe veiligheid is het effect van globalisering momenteel nog redelijk beperkt. Lessen worden wel internationaal gedeeld (Seveso-richtlijnen), maar tegelijkertijd wordt het wel redelijk lokaal (per land) ingevuld. Dat is vooral terug te zien als men over de grens kijkt naar onze buurlanden. Duitsland accepteert bijvoorbeeld soms veiligheidsopleidingen uit Nederland en kijkt aanvullend daarop meestal naar iemands ervaring en/of geschiktheid voor een bepaalde veiligheidsfunctie. In België is het heel strikt: als je geen Belgische veiligheidsstudie hebt gedaan, dan is een functie in België uitgesloten. Echter, een aantal Nederlandse werkgevers erkent de Belgische variant van de HVK-opleiding wel. Het is soms verbazingwekkend hoe veiligheidszaken aan de andere kant van de grens zo anders zijn geregeld. In het kader van 'lessons learned' is op te merken dat globalisering wel een effect heeft doordat technieken, theorieën en methodes breed gedeeld en ingezet worden.

Er is ook een duidelijk reguleringsproces zichtbaar bij de private sector, dat is overgewaaid uit de Angelsaksische cultuur. Door Amerikaanse invloeden wordt ook in Europa tegenwoordig veel gedaan aan veiligheidsregelgeving (denk aan de komst van vele certificeringen), terwijl veiligheid vroeger juist veel meer vanuit de Europese 'common sense' (niet teveel vastleggen) gedachte werd ingevuld. Globalisering is eigenlijk ook geen neutraal proces, omdat er geen gelijkwaardige uitwisseling is van wereldculturen. Angelsaksische invloeden zijn over het algemeen sterker dan invloeden uit andere werelddelen.

Het veranderende werkveld: kansen en uitdagingen
Veiligheidsnormen worden momenteel door landen op diverse manieren gehanteerd. Er wordt voorspeld dat er in 2035 sprake is van een gelijkschakeling van normen en dat daarnaast veiligheidsdiploma's internationaal onderling worden erkend. Dit maakt werken in het buitenland eenvoudiger. De huidige verschillen tussen landen kunnen op dit moment ook als een kans worden gezien om (met een open mind) van elkaar te leren. Belgen zijn over het algemeen bijvoorbeeld daadkrachtig in het vinden van oplossingen, Duitsers kunnen heel deugdelijk analyseren en wij Nederlandse veiligheidskundigen kunnen op een slimme wijze risicoafwegingen maken. Grensoverschrijdende samenwerking is in bepaalde gebieden makkelijker dan in andere gebieden. In het Midden-Oosten zijn geen standaarden, waardoor de veiligheidsstandaarden van een ander land sneller worden gehanteerd. Hier liggen dus nog zeker kansen voor Nederlandse veiligheidskundigen. Een goede beheersing van verschillende talen, zoals Engels, Frans en Duits is nodig om internationaal zaken te kunnen doen. Ook andere vreemde talen, zoals Arabisch en Chinees, kunnen zeer nuttig zijn om ook buiten Europa te communiceren

Een ontwikkeling die in de gaten gehouden moet worden, is de toename van informatie in gekoppelde informatiesystemen. Alles om ons heen ontwikkelt zich steeds meer van fysiek naar virtueel. Binnen de cyber security liggen er daarom voor veiligheidskundigen ook steeds meer kansen en uitdagingen. Een ander interessant aspect om in de gaten te houden de komende jaren is de ruimtevaart. Doordat mensen straks steeds makkelijker in staat zijn om te reizen buiten onze eigen atmosfeer, gaan safety aspecten in de ruimte een steeds grotere rol spelen. Dit soort ontwikkelingen zorgen voor nieuwe vraagstukken, waar veiligheidskundigen een antwoord op dienen te vinden.

Veiligheidskundigen zijn natuurlijk niet de enige professionals die door het fenomeen globalisering worden geraakt en beïnvloed. Het is een generiek fenomeen. Ook in dat opzicht kunnen we

intersectoraal van elkaar leren. Andere domeinen, zoals zorg en onderwijs, worden beïnvloed door de internationalisering. Dit biedt kansen, maar tegelijkertijd lever het ook problemen op. Het is niet meer zo dat iemand in splendid isolation zomaar een product of dienst kan bedenken. Benchmarking (als internationale kwaliteitsmeting) en individuele certificering zullen een grotere rol gaan spelen om kennis en vaardigheden met professionals uit andere landen te kunnen vergelijken.

De rol van de veiligheidskundige
De verwachting is dat het takenpakket van een veiligheidskundige breder wordt. Ontwikkelingen op het gebied van big data, kunstmatige intelligentie en supportsystemen zorgen ervoor dat het voor een veiligheidskundige steeds noodzakelijker wordt om over analytische vaardigheden en ICT kennis te beschikken. Er zal steeds meer informatie beschikbaar zijn en de veiligheidskundige dient in deze 'informatiehooiberg' de gehele situatie en hoeveelheid van beschikbare data te kunnen overzien. We moeten waken voor de valkuil dat we door de grote hoeveelheid data ons gezonde verstand (LMRA) achterwege laten en enkel het oordeel van de computer volgen. Het denken wordt dan uit een handeling gehaald en juist dit denken is het allerbelangrijkste voor een veiligheidskundige. We gaan waarschijnlijk steeds meer van informatie naar intelligence, dus het is niet alleen maar data, maar het zijn slimme producten waar we mee werken. Daarmee wordt van een veiligheidskundige verwacht dat deze strategisch kan handelen. De veiligheidskundige moet in staat zijn om in elke situatie zijn of haar oordeel te geven en te beslissen wat er nu moet gebeuren (respons kunnen geven op de huidige veiligheidssituatie).

Pluralisme als antwoord
Veiligheidskundigen staan er niet alleen voor. Zij zullen steeds meer in multidisciplinair samengestelde teams met elkaar samenwerken zodat zij een veelzijdigere veiligheidsaanpak kunnen garanderen. Een aanpak waarbij er ook buiten de grenzen van de eigen organisatie wordt gedacht. De veiligheidskundige dient daarom inzicht te hebben in ieders belang en de rol van regisseur op zich te nemen. Antropologen en veiligheidskundigen kunnen elkaar bijvoorbeeld in kennis en kunde versterken om de verschillende (bedrijfs)culturen te begrijpen om uit deze samenwerking voordeel te halen (synergie). Het is voor een veiligheidskundige voor het aangaan van samenwerking met diverse partners daarom ook steeds belangrijker om te beschikken over een groot en divers netwerk.

De onderkant van onze ijsberg komt naar verwachting steeds beter in zicht. Als we het goed doen, hebben we minder werk, want dan wordt het 'te veilig'.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met mevr. prof. dr. Monica den Boer, dhr. Harry Snel en dhr. Dick Bosch. Monica den Boer was wetenschappelijk decaan aan de Nederlandse Politieacademie en daarnaast was zij bijzonder hoogleraar Vergelijkende Bestuurskunde aan de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam. Momenteel is Monica adjunct professor aan de Macquarie University in Sydney. Harry Snel is Director Projects bij Tebodin Consultancy Nederland en vervulde daarvoor een aantal jaar de functie van Manager Safety & Risk Management bij Tebodin. Dick Bosch is docent IVK aan de Avans Hogeschool en is tevens hoofddocent van de minor Internationale Conflict Studies. Hij doceert o.a. vakken op het gebied van trends en beroepsvaardigheden.

Opgesteld door: dhr. S. Kraaijenbrink
Functie en organisatie: Junior Onderzoeker bij Crisislab

Robotisering en automatisering

Ontwikkelingen op het gebied van robotisering en automatisering gaan de laatste tijd erg snel. Wat betekenen deze ontwikkelingen voor de inhoud van ons werkend leven? Denk bijvoorbeeld aan de inzet van drones en 3D-printing. En wat betekent dit voor de veiligheidskundige, vooral op de lange termijn? Dit artikel geeft hierop een antwoord.

Allereerst: wat is nu eigenlijk een robot? Hier volgt een mogelijke definitie van Wouter Steijn: "*Een robot is een machine die je kan programmeren, die sensoren heeft, die een bepaalde gradatie van mobiliteit heeft (ook robotarmen vallen hieronder) en daarmee autonoom een taak kan uitvoeren. Met autonoom wordt hier bedoeld dat de robot een taak waarvoor die geprogrammeerd is volledig zelfstandig kan uitvoeren, zonder aansturing"*.

Huidige situatie
In Europa wordt verschillend gedacht over de toe- of afname van het aantal arbeidsplaatsen door de inzet van robots. Zo schets de World Economic Forum op basis van een enquête dat netto zo'n vijf miljoen banen zullen verdwijnen. Er zijn echter ook andere geluiden. Namelijk dat toenemende automatisering en robotisering juist kansen biedt doordat nieuwe banen ontstaan ter compensatie. Ongeacht wat de uitkomst zal zijn, wat moet de veiligheidskundige doen om 'toekomstbestendig' te zijn?

De regeldruk is op dit moment groot. Dit geldt voor alle sectoren. Oorzaak is dat basiswetgeving minder wordt en de na te lopen besluiten c.q. normen toenemen. Hoe ga je als management aan alle eisen voldoen? De veiligheidskundige is nu vaak een politieagent achteraf, in plaats van in het maak-/ontwerpproces betrokken. Dit vertaalt zich ook naar het aantal generalisten die op veiligheidsgebied werkzaam zijn en aangeven dat iets niet mag of kan, in plaats van het binnen de kaders toepassen van wet- en regelgeving en het komen met alternatieven. Paul Hoogerkamp geeft aan: "*Veiligheidskunde in de huidige tijd is checklisten. Dat is geen veiligheidskunde, dat heet checklisten, ofwel managen. De veiligheidskundige van tegenwoordig is een checklistmanager".*

Kwetsbaarheden en arbeidsrisico's
Hoe langer het duurt voordat wet- en regelgeving er is, hoe groter de kans dat ondegelijke en dus gevaarlijke ontwerpen op de markt komen. En daarnaast hoe lastiger het wordt om bestaande, gerealiseerde ontwerpen te laten voldoen aan die wet- en regelgeving. Regulatory gaps zullen waarschijnlijk blijven bestaan. Zeker omdat regelgeving pas tot stand komt bij het maakproces van de robot.

Ook is de human factor in de interactie met de robot een kwetsbaarheid. Bijvoorbeeld wanneer veiligheidszones doorbroken; ofwel non compliance aan veiligheidsinstructies. De autonome robot programmeer je bijvoorbeeld op basis van de verkeersregels. Maar als anderen zich niet aan de verkeersregels houden, wat gebeurt er dan? De robot zal deels geprogrammeerd worden op basis van efficiëntie. Wat is gezien een bepaalde omgeving of locatiespecifieke omstandigheden de beste reactie of output? Je wilt namelijk niet dat de robot automatisch stilgezet wordt doordat een laaghangende tak beweegt door de wind. Aan de andere kant wil je niet dat de gevoeligheid van de machine hierdoor veel lager wordt.

In de basis kun je de techniek veranderen, maar de mens niet. Veel kun je ondervangen in het maakproces, echter niet alles, want mensen laten zich over het algemeen slecht voorspellen. Een machine zal nooit 100% veilig zijn, dus moet je als ontwerper c.q. fabrikant rekening houden met (on)voorzienbaar oneigenlijk gebruik. Dus ook buiten de functie waarvoor de machine is bedoeld.

Daarnaast heeft de mens van nature een groot vertrouwen in de machine c.q. robot. Over het algemeen verwachten we dat als een machine iets doet, hij dit goed doet. Hetzelfde geldt voor het internet. Als we daarop iets lezen gaan we ervan uit dat het klopt. Machines maken echter ook fouten.

Taakvervaging is een vierde mogelijke kwetsbaarheid. Doordat robots ons werk meer en meer gaan overnemen, rijst de vraag of wij dergelijk werk nog wel zelf kunnen uitvoeren bij uitval van robots. Maar buiten dat ook leidt dit ook tot saai werk dat fouten vergroot. Dit doordat robots het meeste werk doen en de mens meer een controlerende rol krijgt en wordt ingezet bij arbeid dat niet door de robot gedaan kan worden. Samengevat: het primaire proces wordt ingericht op wat de robot kan. Daaromheen wordt de mens ingezet om taken uit te voeren die de robot niet kan. Dit zal goed gemanaged moeten gaan worden. Wouter Steijn geeft aan: *"Idealiter wil je de mens aanvullen met werkzaamheden die door de robot gedaan kunnen worden en daarmee de mens sparen. Die volgorde wordt wellicht over het hoofd gezien."*

Toekomst van de veiligheidskundige
Op de lange termijn wordt in mindere mate gepraat over een veiligheidskundige, veel meer over dat iemand veiligheidskunde heeft gevolgd als onderdeel van een bepaalde opleiding. Veiligheidskundige zal nog meer dan nu een onderdeel worden van de basiskennis van de mens, voortkomend uit een basisvak veiligheid.

Als gepraat wordt over automatisering en robotisering wordt betrouwbaarheid meer een vervanger van het woord veiligheid. Hoe voorkom je dat een robot onveilig gedrag vertoont en jou als bestuurder fysiek aanvalt, door een storing of een onverwachte beweging van de bestuurder? Hoe betrouwbaarder de machine, hoe veiliger. Dit geldt nu al voor de civiele luchtvaart. Niet vanwege de vliegveiligheid, maar vanwege de betrouwbaarheid komen wij als mens veilig over. Betrouwbaarheid en veiligheid kunnen onverenigbaar zijn maar elkaar ook aanvullen.

Er zullen meer veiligheidskundigen komen. Dit is niet per se positief, eerder negatief (met het oog op checklistmanagement). Pieter Jonker: *"De veiligheidskundige moet in het kader van robotisering en automatisering verstand hebben van robotica, software engineering en computer vision*. *Dit is van belang voor zowel het begrijpen van de robot en het controleren ervan. De voorkeur zal hierbij uitgaan naar technici. Hier zal de grootste uitdaging liggen voor de veiligheidskundige".*
Een generalist die ook de diepte in kan zal veelvuldig worden gevraagd. Het (kunnen) sturen op een integraal ontwerp en de gedeelde ketenaansprakelijkheid tussen fabrikant(ontwerper), werkgever en werknemer is hierin belangrijk. Breng gebruikers en ontwerpers bij elkaar.

De grootse inzet van robots op de korte termijn zal voornamelijk plaatsvinden in de industriële, private sector en horeca- en zorgsectoren. Dit komt doordat robots efficiënter en effectiever bepaalde taken kunnen uitvoeren en de noodzaak tot kostenreductie. De publieke sector is op dit moment nog niet klaar voor de samenwerking tussen mens en robot.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met dhr. P. Jonker, dhr. P. Hoogerkamp en dhr. W. Steijn. Pieter Jonker is Hoogleraar Vision Based Robotics bij de TU Delft. Paul Hoogerkamp is eigenaar van adviesbureau MECID en expert op het gebied van Machineveiligheid. Wouter Steijn is Wetenschapper Industriële Veiligheid bij TNO.

Opgesteld door: dhr. T.W. Jansen
Functie en organisatie: Adviseur en projectleider Veiligheid bij advies- en ingenieursbureau Movares

Opleidingen

"Om te kunnen extrapoleren naar de toekomst, is het soms raadzaam terug te kijken naar het verleden", stelt professor Pieter van Gelder.

Met de opkomst van de computer is een reeks aan nieuwe faciliteiten ontstaan die het onderwijs handiger, beter en interactiever hebben gemaakt. Denk hierbij aan digiboard, Powerpoint, Prezi, filmpjes, geluidsfragmenten waar vroeger nog "gewoon" werd gewerkt met een schoolkrijtje en een ouderwets schoolbord. Men moest écht op zoek naar informatie. Nu ligt die informatie veelal voor het grijpen met een aantal drukken op een toetsenbord van een computer.

Simone Sillem vermeldt:

"Het wordt steeds makkelijk om data te verzamelen maar voor de VK wordt het steeds lastiger om te kunnen bepalen wat deze met die verkregen informatie doet en welke conclusies hij daaraan wilt of kan verbinden."

Op de vraag of TU Delft verwacht dat het Veiligheidskundig onderwijs door de jaren heen zal veranderen, is het antwoord resoluut. "Het curriculum zal mogelijk met zijn tijd meegaan maar de essentie van de MoSHE blijft onveranderd: "het leren te leren. Het creëren van een academische basis waarmee men in zijn/haar werk leert kritischer, analytischer en beschouwender te zijn, ongeacht de ontwikkelingen binnen die specifieke vakgebieden."

Huidige veiligheidskundigen
Veel huidige veiligheidskundigen zijn erop gericht om het gedrag van werknemers te veranderen middels gedragsinterventies (behavioristisch) waar men in de wetenschap al veel verder is. Hier wordt al veel vaker, vanuit een ander abstractieniveau gekeken naar de oorzaak van gedrag. Gedrag is veelal een gevolg van andere factoren dan alleen het individu of individuele werknemers.

De organisatie als geheel in de breedste zin (topdown) is verantwoordelijk voor het veranderen van gedrag en dát is een veel ingewikkelder exercitie dan alleen de gedragsinterventies zelf.

Daar tegenover staat voor de MoSHE echter de toenemende behoefte aan kennisonderhoud vanuit oud-studenten. Vanuit de Alumni vereniging komt met een toenemende regelmaat de vraag of men, jaren nadat zij hun MoSHE hebben afgerond, middels een puntensysteem in aanmerking kan voor bij- en nascholing.

In dat kader: Hoe staat de MoSHE tegenover het fenomeen Permanente Educatie (PE)?

Permanente Educatie
Volgens Pieter van Gelder is het mogelijk om hier een praktisch uitvoerbare oplossing voor te introduceren. Zo kunnen de creatieve opdrachten wel degelijk worden ontvlecht uit de totale leerlijn ten behoeve van PE en kunnen de alumni deze uitwerken, bewerken en verdedigen ten overstaan van een commissie. *"Iets om verder over na te denken."*

"Wat Permanente Educatie binnen Veiligheidskunde zo interessant maakt, is niet zozeer dat wet- en regelgeving zich door de jaren heen verder ontwikkeld, maar nog meer dat de sectoren waarbinnen veiligheidskundigen hun vak beoefenen steeds verder uitbreiden", aldus Hidde van der Leij.

Wat wij als NCOI Techniek & Veiligheid zien, is dat vrijwel alle veiligheidskundigen een onverzadigbare behoefte lijken te hebben aan nieuwe kennis. Daarnaast rijst de vraag in hoeverre het overbrengen van nóg meer kennis, bijdraagt aan de verdere professionalisering van het vak.

Zéker in het licht van ontwikkelingen rondom het register, het nieuwe certificatieschema en andere kwalificerende instrumenten, is het van belang stil te blijven staan bij waar het in essentie om gaat.

De markt
De markt bepaalt feitelijk waar behoefte aan is op het gebied van veiligheid. Zo spelen voor veiligheidskundigen binnen de zorg andere factoren een rol van betekenis dan bij een grote chemische procesinstallatie. Het zijn dan ook deze functionarissen die het beste kunnen bepalen wat zij aan kennis en vaardigheden nodig hebben om hun werk als Veiligheidskundige naar behoren te doen. De opleiders staan in dienst van deze markt.

Dus weg met de regulering via een Hobéon SKO?

Binnen een vereniging zoals de NVVK zijn tal van beroepen vertegenwoordigd in een veelvoud aan verschillende sectoren. Dit betekent dat er op dagelijkse basis duizenden veiligheidsprofessionals in diverse branches ervaren welke risico's zij en hun collega's lopen en hoe deze het beste kunnen worden weggenomen danwel geminimaliseerd.

Regulering van de opleidingen is onontbeerlijk en draagt bij aan een zeker kwaliteitsniveau, waarbij absolute wildgroei wordt voorkomen. Organisaties zoals HSKO en DNV-GL kunnen de toegelaten opleiders prima toetsen op bepaalde criteria.

Dit ziet er dan als volgt uit:

De door HSKO of DNV-GL toegelaten opleiders verzorgen een generieke MVK en/of HVK welke onder toezicht staat (en blijft staan). Indien men hiervoor afstudeert, is dit pas stap 1. De eerstvolgende stap is die van specialisatie. Afhankelijk van de sector en daarbinnen het domein waarbinnen je je als veiligheidskundige wilt profileren, zoek je verdieping in deze onderwerpen.

Dit kan worden gedaan door het volgen van aanvullende trainingen en –opleidingen waarvan het eindresultaat wordt gereguleerd. Echter volgt deze regulering niet vanuit een HSKO en/of DNV-GL.

NVVK
Dit is precies waar een NVVK zich uitstekend verder in kan profileren. Binnen de werkgroepen is een schat aan kennis en ervaring aanwezig. Hierin zitten veelal professionals die goed weten wat er binnen hun sector en domein speelt. Het zijn dan ook deze werkgroepen die voor het overgrote deel zouden moeten bepalen wat een veiligheidskundige dient te kennen en kunnen.

De NVVK Opleidingscommissie stelt op basis hiervan de Eind- en Toetstermen op en indien nodig een traininsgprofiel. Dit vormt de spreekwoordelijke lijn waarlangs opleiders hun trainingen leggen. Wil men inspraak in de eind- & toetstermen en/of het trainingsprofiel, dan kan dat via de geëigende paden via de werkgroepen.

De trainingscurricula worden vervolgens (al dan niet onafhankelijk door een derde partij) beoordeeld langs het beoordelingskader dat door de Opleidingscie en werkgroepen is vastgesteld. Het volgen en succesvol afsluiten van deze trainingen levert dan mogelijk Register (of PE) punten op.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met mevr dr. Simone Sillem en dhr. Pieter van Gelder. Simone Sillem werkt als universitair docent bij de Veiligheidskunde groep van de TU Delft. Na haar opleiding cognitieve psychologie verdedigde zij met succes haar promotieonderzoek op het gebied van het waarschuwen van burgers in noodgevallen en het beïnvloeden van hun zelfredzaamheid. Naast dit onderwerp bestudeert Dr. Sillem de factoren die van invloed zijn op de mate waarin mensen zich veilig gedragen binnen grote bedrijven in de olie- en gasindustrie. Ook coacht ze masterstudenten en promovendi op het gebied van veiligheid. Dr. Sillem maakt sinds 2010 deel uit van de examencommissie van de MoSHE opleiding, waar zij vanaf 2012 ook programmacoördinator van is. Pieter van Gelder is professor in de veiligheidskunde aan de TU Delft. Hij is ruim 20 jaar betrokken bij onderzoek en onderwijs op het gebied van veiligheid en betrouwbaarheid aan de TU. Hij is bestuurslid van de European Safety and Reliability Association (ESRA) en leidt verschillende internationale onderzoeksprojecten.

Opgesteld door: dhr. H. van der Leij
Functie en organisatie: Programmamanager Veiligheid bij NCOI Techniek & Veiligheid

Duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid is een term die veiligheidskundigen vaak voorbij zien komen. Ook door arbodiensten is het een veelvuldig gebruikt begrip. Vooral sinds het wijzigen van de pensioenleeftijden lijkt het een belangrijk item binnen organisaties. Kunnen de veiligheidskundigen van nu goede ondersteuning bieden met de implementatie van duurzame inzetbaarheid of zijn de veiligheidskundige anno 2017 nog te technisch? Kan de veiligheidskundige anno 2035 veel beter invulling geven aan dit onderwerp en welke rol moeten we dan innemen? Op deze vragen geeft dit artikel een antwoord.

Huidige situatie
Duurzame inzetbaarheid kan worden omschreven als het eigenaarschap van de werknemer om gezond, veilig en plezierig te kunnen werken tot zijn of haar pensioenleeftijd. Productiviteit voor de werkgever en gezond de pensioenleeftijd halen zijn twee belangrijke items. Het creëren van deze bewustwording bij medewerkers is de verantwoordelijkheid van organisaties. De invulling van duurzame inzetbaarheid moet door werknemers zelf worden gedaan.

Hoe ver organisaties zijn met duurzame inzetbaarheid is mede afhankelijk van het type bedrijf. Implementatie is vaak lastig door vele procedures en regels. Taakgerichte organisaties steken hun energie vaker in het product van het bedrijf dan de werknemers. Organisaties die meer relatiegericht zijn, hebben de aandacht op de mens en dus op de werknemers. Naast het type organisatie, spelen de economische belangen een grote rol. Het onderwerp duurzame inzetbaarheid staat niet voorop. De huidige economische situatie laat het niet toe om hier prioriteit aan te geven. Wat erg jammer is, want vooral in de industrie blijven werknemers vaak langer bij dezelfde werkgever dan in andere sectoren; dienstverbanden zijn lang. Daardoor is het extra belangrijk om werknemers goed te behandelen zodat zij gezond hun pensioenleeftijd kunnen halen. Het is belangrijk om als organisatie een visie te hebben. Hoe ga je werknemers bewust maken dat zij eigenaar zijn van hun eigen toekomst?

Knelpunten
Een veiligheidskundige die vanuit zijn patronen en verleden vooral gewend is om met procedures en regels aan de slag te gaan, komt zichzelf tegen als hij of zij met duurzame inzetbaarheid aan de slag gaat. Ook zijn veel veiligheidskundigen analytisch en daarom probleemgericht. Ingeloes Bense:
'De aandacht van de veiligheidskundigen gaat eerder richting problemen dan richting kansen, is dat zo?'
Veiligheidskundigen zijn gewend om alle feiten in kaart te brengen en hierdoor aandacht en tijd te besteden aan het verdiepen van problemen. Maar wat is de gewenste situatie? Werknemers en werkgevers moeten samen kijken naar oplossingen. Wat kunnen zij samen doen om werknemers tot hun pensioen veilig en gezond te laten werken? Werkvermogen (fysieke en mentale gezondheid) past goed binnen het werkveld van een veiligheidskundige. Het is een voorbeeld van lange termijn risicoreductie. Ook is de veiligheidskundige er niet genoeg voor opgeleid, opleidingen zijn te beperkt. In de opleidingen zou een specialisme duurzame inzetbaarheid ontwikkeld kunnen worden.

Kansen
Een veiligheidskundige moet als adviseur weten wat het doel en de visie is van een organisatie. Daardoor wordt arbo en veiligheid gekoppeld aan organisatieontwikkeling. Er ligt een kans voor veiligheidskundigen om te leren van organisatieadviseurs. Daar waar een A&O'er zich niet richt op organisatieontwikkeling zou een veiligheidskundige dit op kunnen pakken. Er zijn mensen nodig die in staat zijn managers en bedrijven zodanig innovatief te adviseren en ondersteunen zodat zij een transitie ondergaan. Daar moet een veiligheidskundige open voor staan en ook ervaring in hebben. Pieter Diehl: *'Voor de techniek hebben we in de toekomst een app waarin we alles kunnen vinden, daar is geen veiligheidskundige meer voor nodig'*. De kennis die nodig is staat op internet. Met alleen kennis komt een veiligheidskundige er niet meer.

Duurzame inzetbaarheid in 2035
In 2035 wordt dit thema geen duurzame inzetbaarheid meer genoemd. Per expertise wordt het op waarde ingeschat en het onderwerp krijgt meerdere dimensies. Jos van Rijswijk en Peter Gouweleeuw: *'HR houdt zich bezig met employability, er is een expert voor vitaliteit en een veiligheidskundige of wellicht een andere expert houdt zich bezig met werkvermogen'*. Er zullen teams zijn binnen organisaties die zich met het onderwerp bezighouden waar ook de OR en de directie bij betrokken is voor een breed draagvlak binnen een organisatie.

In 2035 zijn we voorbij het stadium 'diagnose' maar zijn we met deze teams de creatieve oplossingen die we nu bedenken aan het implementeren. Werknemers kunnen tegen die tijd zelf meer kiezen hoe zij werken omdat er autonomie is en meer vertrouwen in het meedenken van de werknemers in organisaties. Dit vraagt om visionaire leidinggevenden die veranderingen teweeg kunnen brengen. Als een leidinggevende dat kan, dan kunnen werknemers beter tot hun pensioenleeftijd met plezier werken en productief zijn voor het bedrijf. Moeten we nu al gaan zoeken naar de leiders van 2035?

Toekomst van de veiligheidskundige
Een groot deel van de risico's (software, elektronica, machineveiligheid) zal niet meer beheerst kunnen worden door de huidige technische veiligheidskundigen, zij zijn hier niet op voorbereid. Wellicht komen hier aparte functies voor en komt de inhoudelijke kennis en verantwoordelijkheid bij operationele werknemers zelf te liggen. Wel komen er meer specialisaties in het vak, dus waarom niet de veranderingen in technologie hierbij betrekken? Het vak is nu immers ook technisch van aard. Een veiligheidskundige zal op verschillende niveaus moeten kunnen opereren, afhankelijk van de ontwikkelingsfase en de branche van een organisatie. Een bedrijf dat verder ontwikkelt is, kan worden geholpen door een veiligheidskundige met verstand van organisatie, gedrag en ontwikkeling die meer een coachende rol krijgt en verantwoordelijkheden gaat managen. De veiligheidskundige kan de rol van procesbegeleider gaan innemen bij bijvoorbeeld interventies en intervisie. Het opbouwen van en het investeren in duurzame relaties helpt om duurzame inzetbaarheid verder te ontwikkelen.

Duurzame inzetbaarheid zal verder gaan specificeren in de pijlers employability, werkvermogen en vitaliteit. Voor de veiligheidskundige is het een uitgelezen kans om de pijler 'werkvermogen' serieus te nemen en dit uit te werken. Waar kunnen we als veiligheidskundige verdiepingen in aanbrengen? De kansen zijn legio, en laten we die kansen ten volle benutten!

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met dhr. P. Diehl, mevr. I. Bense, dhr. J. van Rijswijk en dhr. P. Gouweleeuw. Pieter Diehl is senior consultant bij Diehl Consultancy en BMD Advies Zuid. Ingeloes Bense is directeur van De PreventieCoach. Jos van Rijswijk is senior consultant bij Vapro B.V. en Peter Gouweleeuw is veiligheidskundige bij Vapro B.V..

Opgesteld door: Mevr. E. Koster
Functie en organisatie: Medewerker Kwaliteitsmanagement en Veiligheidskundige bij Oasen Drinkwater

Introductie VGM uitvoeringsfase

Het begrip bouwproces komt voort uit Europese richtlijnen. Als gevolg van deze Europese regelgeving kent hoofdstuk 2, afdeling 5, van het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit) verplichtingen voor opdrachtgevers van bouwwerken. Dit zijn zogenaamde bouwprocesbepalingen. In deze bouwprocesbepalingen staan drie punten centraal:

1. In de ontwerpfase rekening houden met arbeidsomstandigheden tijdens de uitvoeringsfase;
2. Het opstellen van een Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan);
3. Het coördineren van werkzaamheden als in de uitvoeringsfase meerdere partijen werkzaam zijn.

Door het lezen van dit artikel krijgt u inzicht in de visie van de geïnterviewden over de rol van de veiligheidskundige anno 2035, met betrekking tot het thema bouwproces. Hoe is het toezicht op de bouwplaats in de toekomst geregeld? Welke rol spelen persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) in de toekomst? Hoe verwacht jij dat er anno 2035 omgegaan wordt met gedrag? Deze vragen worden in het vervolg van dit artikel beantwoordt.

Huidige situatie

Het bouwproces is de laatste jaren drastisch veranderd.

"De hedendaagse uitvoerder is niet meer continu buiten. Bovendien is de uitvoerder slechts beperkt bereikbaar, omdat de telefoon niet mag worden meegenomen op (alle) plaatsen op de bouwplaats."

De uitvoerder van tegenwoordig is dan ook in meerdere mate een procesmanager in plaats van een kennisdrager. Anno 2016 zijn er veel aannemers die als bedrijf zijn gecertificeerd. Vaak is dit uit noodzaak, omdat opdrachtgevers dit vereisen (zonder VCA certificering geen opdracht). Dergelijke noodzakelijke certificeringen, zoals VCA, zijn populairder dan meer complete managementsystemen die meer gericht zijn op continu verbeteren, zoals OHSAS 18001 (vanaf tweede helft 2017 de ISO 45001).
Statistieken onderstrepen dit: er zijn 369 OHSAS 18001 gecertificeerde bedrijven tegenover 11.924 VCA gecertificeerde bedrijven. Uit de interviews blijkt verder dat anno 2016:

1. Cultuur en gedrag steeds meer aandacht krijgen, terwijl techniek en organisatie nog steeds belangrijke thema's zijn;
2. Te weinig veiligheidskundige kennis betrokken is in de ontwerpfase;
3. Opdrachtgevers niet de verantwoordelijkheid nemen voor de gehele keten – van ontwerp tot beheer - van het bouwproces;
4. Beschikbare innovaties, zoals de opkomst van het Bouw Informatie Model (BIM), onvoldoende door veiligheidskundigen worden benut.

Kansen

Ieder van de geïnterviewden onderkent de positieve trend dat er meer aandacht is voor cultuur en gedrag. Het gevaar hiervan is dat bedrijven doorslaan. Technische en organisatorische factoren zijn nog altijd belangrijk.

"*Werken op hoogte blijft gevaarlijk en het vrijkomen van giftige dampen dienen we steeds te blijven beperken."*

Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) worden momenteel te vaak onjuist toegepast of worden te snel gebruikt.

"Anno 2035 zou het zo moeten zijn dat de gestelde eisen aan PBM's zijn onderbouwd in een project RI&E en dat de PBM daadwerkelijk het laatste redmiddel is. Dit is nu vaak niet het geval."

Het voornaamste dat uit de interviews naar voren komt, is dat de aandacht voor VGM in de ontwerpfase anno 2035 cruciaal zal zijn voor het bouwproces. Momenteel nemen opdrachtgevers hun verantwoordelijkheid niet. Door innovaties gaat veiligheid echter steeds vaker vanaf de tekentafel worden bepaald. De ketenaanpak, evenals het toezicht op de opdrachtgever, gaan anno 2035 het verschil maken.
Een actueel voorteken is de in gang gezette wijziging van het Arbeidsomstandighedenbesluit in verband met de aanpassing van de bouwprocesbepalingen. Deze wijzigingen dienen er toe te leiden dat opdrachtgevers daadwerkelijk invulling geven aan hun verantwoordelijkheid om gezond en veilig te kunnen werken, in alle fases van een opdracht (van ontwerp tot oplevering).

"Inspectie SZW zal in de toekomst steeds meer aan de voorkant bij opdrachtgevers de vraag neerleggen: hoe ga je dit aanpakken?"

Kijken we naar het gebruik van innovaties dan worden er diverse suggesties gedaan. Tijdens de ontwerpfase kan er veel effectiever gebruik worden gemaakt van de digitale tekentafel door effectief gebruik van BIM, LEAN of cascobouw. Zo stelt één van de geïnterviewden:

"Er is nog geen enkele veiligheidskundige die BIM simulaties effectief gebruikt in relatie tot de project RI&E. In werkvoorbereiding zijn maatregelen nog goedkoop."

Naast BIM zijn er tools voor planningsoptimalisatie.

"Fouten in het bouwproces worden nu doorgestuurd naar de onderhoudsfase. Door de inzet van LEAN gaan we toe naar een mentaliteit van in één keer goed doen."

Een algemene innovatie is dat er steeds meer zaken casco worden gebouwd in de fabriek. Deze schaalvoordelen kunnen ook op gebied van veiligheid grote voordelen hebben. Door in de fabriek de veiligheidssituatie te optimaliseren, hoeven de werkzaamheden op de bouwplaats slechts nog minimaal te zijn. Een primaire taak van veel veiligheidskundigen in het bouwproces is het houden van toezicht. Dit kan in de toekomst veranderen door de inzet van drones. Worden deze effectief ingezet, dan kan één veiligheidskundige vanachter het bureau toezicht houden op de gehele bouwplaats.

Veiligheidskundige anno 2035

Het werkveld van de veiligheidskundige is continu in beweging. Momenteel verschuift bijvoorbeeld de aansprakelijkheid. Dit heeft tot positief gevolg dat het eigenaarschap van problemen op gebied van veiligheid toeneemt. Men is meer dan vroeger geneigd om verantwoordelijkheid te nemen. Een essentiële rol voor het klaarstomen van de veiligheidskundige voor de toekomst is weggelegd voor de opleiders.

“Een veiligheidskundige is niet langer de ‘rastechneut’. Tegenwoordig is dit, in tegenstelling tot wat de huidige opleidingen doen vermoeden, iemand met vele petten zoals die van kennisdrager, toezichthouder, “kansen-manager”, informatiemanager en risicomanager.”

Inhoudelijk gezien dient er in de toekomst meer aandacht te zijn voor arbeidshygiëne en arbeids- en organisatiekundige vraagstukken. Ook dient de veiligheidskundige met andere vakgebieden te kunnen schakelen. Door toenemende verantwoordelijkheid is het van belang de grenzen van eigen kunnen te onderkennen en ondersteuning in te zetten waar nodig.

Veiligheidskundige anno 2035

Het werkveld van de veiligheidskundige is continu in beweging. Momenteel verschuift bijvoorbeeld de aansprakelijkheid. Dit heeft tot positief gevolg dat het eigenaarschap van problemen op gebied van veiligheid toeneemt. Men is meer dan vroeger geneigd om verantwoordelijkheid te nemen.

Een essentiële rol voor het klaarstomen van de veiligheidskundige voor de toekomst is weggelegd voor de opleiders. Een veiligheidskundige is niet langer de ‘ras techneut’, tegenwoordig is dit, in tegenstelling tot wat de huidige opleidingen doen vermoeden, iemand met vele petten zoals die van kennisdrager, toezichthouder, “kansen-manager”, informatiemanager en risicomanager.

Inhoudelijk gezien dient er in de toekomst meer aandacht te zijn voor arbeidshygiëne en arbeids- en organisatiekundige vraagstukken. Bovendien moet deze veiligheidskundige integraal met andere vakgebieden kunnen schakelen en de grenzen van eigen kennis en kunde onderkennen en kunnen bewaken.

Wil je meer informatie met betrekking tot dit onderwerp?

Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers is te downloaden via:

https://www.rijksvastgoedbedrijf.nl/documenten/richtlijn/2016/02/01/handleiding-stappenplan-vg-voor-opdrachtgevers

Voor de concept wijziging Arbeidsomstandighedenbesluit in verband met de aanpassing van de bouwprocesbepalingen, zie de op 4 augustus 2016 gesloten internetconsultatie:

https://www.internetconsultatie.nl/arbeidsomstandighedenbesluit_bouwprocesbepalingen

---

Dit artikel is gebaseerd op basis van interviews met dhr. Kommer den Uijl, dhr. Jos Schouten en dhr. Ron Maters. Kommer den Uijl is Hoofd KAM bij BAM Infra. Jos Schouten is werkzaam als Manager Kenniscentrum bij Aboma en Ron Maters is Landelijk Projectleider Bouw bij Inspectie-SZW.

Opgesteld door: dhr. E.J. Nap

Functie en organisatie: Int. Project Manager Risk & Compliance bij Bureau Veritas

Terrorisme anno 2035: wat wordt onze aanpak?

Hedendaags terrorisme
Terrorisme is een fenomeen dat op mensen of de gehele maatschappij gericht is, waarbij geweld of het oproepen daartoe gebruikt wordt om politiek of besluiten van overheden of organisaties te beïnvloeden. Als er naar het verleden wordt gekeken, dan leert men dat het probleem terrorisme eigenlijk helemaal niet nieuw is. Zolang er mensen bestaan, zijn er terroristen geweest. De beweegredenen van terroristen zijn in de loop der jaren wel veranderd. Tegenwoordig is terrorisme voornamelijk religieus van aard, zoals de gewelddadige acties van de terreurgroep Islamitische Staat (IS). Als er een woord is dat terrorisme op dit moment het beste omschrijft, dan is dat fragmentatie. Lange tijd is de focus gelegd op terroristische groeperingen als bijvoorbeeld Al Qaida, IRA en de ETA.

Vanaf 2005 is er meer aandacht gekomen voor eenlingen, de zogenaamde 'lone wolfs'. De laatste jaren is het onderscheid tussen terroristische groeperingen en eenlingen steeds meer vervaagd. Een voorbeeld hiervan zijn de aanslagen in Parijs van november 2015. Hierbij waren de broers Abdeslam waarschijnlijk het brein achter deze aanslagen, maar ze zijn hiertoe wel geïnspireerd dan wel geholpen of hebben de opdracht hiertoe gekregen van terroristische groepen of netwerken wereldwijd. Dus met fragmentatie ontstaan er grotere uitdagingen, doordat groeperingen als IS en Al Qaida niet meer één groep zijn, maar er diverse divisies in verschillende landen bestaan die het niet per definitie met elkaar eens zijn over hun handelswijze.

Welk risico loopt het bedrijfsleven?
Hedendaags terrorisme is vooral gericht op zogenaamde 'soft targets', oftewel het zorgen voor zoveel mogelijk burgerslachtoffers tijdens bijvoorbeeld festiviteiten (aanslag op feestgangers Quatorze Juillet, boulevard Nice, 2016) of op het normale dagelijks leven (aanslag winkelcentrum München, 2016). Terroristen kiezen hun locaties en doelwitten heel bewust uit. Ondanks dat terroristische aanslagen op bedrijven niet vaak voorkomen, kunnen deze op individuele organisaties ook verregaande gevolgen hebben: menselijke slachtoffers, imagoschade en bedreiging voor de bedrijfscontinuïteit. Aanslagen op bedrijven uit de vitale sectoren, zoals kerncentrales of (petro)chemische industrie zijn per definitie zorgwekkend.

Het belangrijkste verschil tussen terrorisme en bijvoorbeeld arbeidsveiligheid is dat terrorisme altijd intentioneel van aard is, terwijl in principe niemand met opzet een arbeidsongeval veroorzaakt. Het risico van een terroristische aanslag op het Nederlandse bedrijfsleven is door de jaren heen niet groter of kleiner geworden. Veiligheidsdeskundigen hebben nog weleens de neiging om zich te focussen op de uitzonderingen. Het is belangrijk om hiervoor te waken en te kiezen voor een realistische en proportionele aanpak van terrorisme.

Terrorisme in 2035
In de komende jaren zal terrorisme zich nog meer gaan ontwikkelen op technologisch vlak. Er bestaan eigenlijk allemaal doemscenario's op terroristisch gebied: wat als terroristen een (digitaal) virus kunnen verspreiden? Wat als terroristen nucleair materiaal, zoals chemische wapens tot hun beschikking hebben? Zolang dergelijke wapens bestaan, is er ook een risico dat deze in verkeerde handen vallen. Kennisdeling over kunstmatige intelligentie en genetische modificatie vormt ook een risico voor individuen met slechte intenties. Tegelijkertijd is de verwachting dat terrorisme zoals wij dat zullen meemaken de komende 20 jaar relatief weinig veranderd ten opzichte van nu. Ook in de afgelopen jaren zijn er vrij 'amateuristische' aanslagen geweest, namelijk met gebruikmaking van messen of op publiek inrijdende auto's. Juist omdat dit type aanslagen zo eenvoudig te organiseren is, zal dit ook blijven plaatsvinden.

De aanpak in 2035
De onderlinge verbondenheid van bedrijven en sectoren zal alleen maar groter worden. Hierdoor is het belangrijk om ervoor te zorgen dat processen ook onafhankelijk van elkaar kunnen blijven functioneren als er iets mis gaat. Het schetsen van een aantal realistische scenario's kan helpen om met het personeel te oefenen hoe zij moeten handelen bij een terroristische aanslag of dreiging. Een veiligheidsdeskundige moet zowel in het kader van preventie als repressie zich continu bewust zijn van het feit dat terroristen aandachttrekkerij als doel hebben. Het blijft ook voor terrorismebestrijding belangrijk om het basisveiligheidsniveau van de organisatie op orde te hebben. Fysieke veiligheidsmaatregelen zoals toegangspoorten of elektronische maatregelen - toegangscontrolesystemen en camera's - vormen ook een bescherming tegen terroristen. Hiervoor is

het niet noodzakelijk om (extra) te investeren, omdat deze algemene veiligheidsmaatregelen vaak al worden toegepast. Aandacht voor terrorismebestrijding betekent dus niet automatisch extra kosten of extra inspanning. Tevens is het van belang dat organisaties door een inventarisatie zicht hebben op alle risicovolle objecten die zich in het bedrijf of op het bedrijfsterrein bevinden. Hierdoor kunnen er dreigingsanalyses worden opgesteld, bijvoorbeeld als onderdeel van de algemene risicoanalyse. Een veiligheidsdeskundige moet in het kader van de aanpak van terrorisme beseffen dat het een grensoverschrijdend en gemeenschappelijk probleem is. Hierbij is samenwerking met andere (buitenlandse) organisaties van belang door best practices van terrorismebestrijding met elkaar te delen.

Voor een veiligheidsdeskundige wordt het ook steeds belangrijker rekening te houden met impactmanagement. In het geval er iets mis gaat, is de communicatie van organisaties meestal gericht op voorkoming van imagoschade: 'wij hebben er in ieder geval alles aan gedaan' of het probleem wordt geheel ontkend. Dergelijke crisiscommunicatie zal niet meer werken. Een veiligheidsdeskundige moet een duidelijke visie hebben voor de aanpak van terrorisme en dit uitstralen naar de buitenwereld. Een behoorlijk improvisatievermogen omdat iedere situatie weer anders kan zijn, is hierbij ook geen overbodige eigenschap van een veiligheidsdeskundige.

In het algemeen geldt dat de veiligheidsdeskundige moet bijblijven en actuele kennis nodig heeft op technologisch en op cyber gebied. Big data gaan een grotere rol spelen bij de aanpak van terrorisme. Echter, het beschikken over meer informatie is niet per definitie beter. De voorspellende waarde van data wordt wellicht ook wel overschat. De suggestie wordt gewekt dat terrorisme kan worden voorspeld en dat daarvoor een inbreuk op de privacy gemaakt moet worden. Het is maar zeer de vraag of dat daadwerkelijk zo is. We willen zo graag dat het werkt, maar of het werkt dat weten we eigenlijk niet. Daar zou de komende jaren meer onderzoek naar gedaan moeten worden om te kunnen bewijzen of gebruikmaking van big data een effectieve aanpak voor terrorismebestrijding is.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met mevr. Liesbeth van der Heide en mevr. Quirine Eijkman. Liesbeth van der Heide is onderzoeker en docent bij het Centrum voor Terrorisme en Contraterrorisme (Universiteit Leiden) en verricht tevens onderzoek voor het International Centre for Counter-terrorisme (ICCT) in Den Haag. Quirine Eijkman is senior-onderzoeker, docent Veiligheid & Rechtsstaat en lector Toegang tot het Recht bij de Hogeschool Utrecht. Ook doceert zij aan verschillende masteropleidingen van de Universiteit Leiden vakken op het gebied van terrorismebestrijding, cybergovernance, internationaal crisis- en security management en mensenrechten.

Opgesteld door: dhr. S. Kraaijenbrink
Functie en organisatie: Junior Onderzoeker bij Crisislab

Aansprakelijkheid

"Het is ook niet gemakkelijk", stelt Ingeborg Koopmans. In de optimale organisatie wordt vrijuit gesproken over veiligheid. Waar de rol van veiligheidskundigen, net als bij notarissen, advocaten en adviseurs zich tot voor kort beperkte tot een louter adviserende, verandert deze langzaam maar zeker steeds meer naar een rol waarbij de adviserende functionaris aansprakelijk kan worden gesteld indien het advies of het functioneren aantoonbaar heeft gefaald.

"En vergis je niet in het feit dat de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven steeds verder toeneemt bij een terugtredende overheid. Overal neemt het overheidstoezicht af, in volume, maar ook in kwaliteit. Daardoor zal het aantal incidenten veiligheidsbreed gaan toenemen. En als de verantwoordelijkheid voor veiligheid steeds meer bij bedrijven zelf wordt neergelegd worden de eisen ook strenger (achteraf dan wel te verstaan). In de voedselveiligheid zien we dat, in de industriële veiligheid, maar ook bij de veiligheid van machines (denk aan kermistoestellen waar steeds vaker incidenten mee gebeuren) en in de toekomst misschien wel m.b.t. constructies in de bouw met de afschaffing van het bouw- en woningtoezicht".

Daarnaast verwacht Ingeborg nog wel de nodige incidenten uit de Food & Feed markt. *"De wijze waarop in dergelijke markten wordt omgegaan met veiligheid en voedselveiligheid, geeft mij een sterk vermoeden dat zich er binnen een decennium nog zéker wel een aantal zeer grote schandalen met meerdere slachtoffers zal voordoen".*

Neem nu Chemiepack en de ouders die niet wisten of het voldoende veilig was om hun kinderen te laten spelen op speeltoestellen die besmeurd waren met troep afkomstig van de overkant waar het in 2011 toen zo vreselijk verkeerd is gegaan. Of bewoners die niet wisten of zij de gewassen van het land of uit eigen tuin konden eten omdat niet helder was of dit verontreinigd was.

"Het komt ergens naar beneden of het blijft ergens hangen. Het heeft een effect, soms direct en soms op de langere termijn…." Maar effect heeft het hoe dan ook. Niet alleen veiligheid maar even zo goed milieu zijn 2 onderwerpen die een breed maatschappelijk bereik en dus impact hebben. *"Het wordt door het publiek simpelweg niet meer geaccepteerd wanneer zich dergelijke incidenten voordoen en deze zullen dan ook meer en meer veroordeeld worden".*

Maar hoe dan oplossen?
Het begint veelal al bij het besluitvormingsproces binnen de organisaties. Zolang reguliere businessbeslissingen worden genomen op zuiver bedrijfseconomische overwegingen met betrekking tot impact op korte termijn, zal veiligheid en gezondheid nog steeds vaak het onderspit delven.

Een barrière die volgens anderen goed herkenbaar is. Zo schittert de veiligheidskundige nog steeds erg vaak in afwezigheid bij de behandeling van vraagstukken rondom risicofinanciering, zo merkt Marcel Hanssen op. *"Het heeft mij door de jaren heen verbaasd hoe weinig dergelijke functionarissen bij dit soort trajecten worden betrokken. En dat is bijzonder, zéker wanneer je bedenkt dat het verbeteren van veiligheid, installatie-integriteit en gezondheid tóch iets is waar grootzakelijke verzekeraars geïnteresseerd in zijn en waar per jaar enkele miljoenen Euro's aan worden besteedt."*

Hierbij geeft Hanssen te kennen dat deze verzekeraars – bij twijfel over de wijze waarop het risicoprofiel is opgesteld (bijvoorbeeld interne auditrapporten die niet beschikbaar worden gesteld) – toch al betrekkelijk eenvoudig een premieverhoging van 10% doorvoeren. Bij de grootzakelijke verzekeraars zijn afdelingen met gespecialiseerde Risk Engineers, professionals die de kans op incidenten afzetten tegenover de te verwachten uit te keren verzekeringsgelden. Wanneer je al bedrijf een bijdrage kunt leveren aan het verlagen van de kans of de impact, dan is een verzekeraar hier bij gebaat. "*Maar dat spel wordt nu gewoon niet gespeeld".*

Tegenover deze mogelijke verhoging bestaat ook de mogelijkheid om een aanzienlijke kostenreductie te realiseren door met een doordacht integraal veiligheidsplan te komen. Wanneer de CFO's of insurance managers van deze wereld samen met de veiligheidsverantwoordelijke zich eens goed buigen over het veiligheidsbeleid binnen de organisatie, kan er betrekkelijk eenvoudig over total cost of risk reduction worden gesproken waarbij de verzekeringspremie met zo'n 10 tot 20 % naar beneden kan worden bijgesteld. Onafhankelijk van de bedrijfsgrootte, gaat het hier toch al vaak over vele duizenden Euro's op jaarbasis. *"Hier valt een enorme winst te behalen".*

Naar verwachting zullen veel IVK'ers (Integraal Veiligheidskundigen) een brug kunnen slaan tussen de conventionele "compliance-driven" veiligheidsprofessionals en de op kosten versus baten georiënteerde bestuurders. Die zullen zich dit "spel" eigen moeten maken. *"Wat veel veiligheidskundigen zich niet realiseren, is dat bij incidenten alle documentatie (bv. eerder uitgevoerde onderzoeken, verslagen, rapportages en aanbevelingen) door de dienstdoende inspectiediensten worden doorzocht om de aanleiding, oorzaak en gevolg met elkaar in verbinding te brengen".* Het is dan ook niet de eerste keer dat Gert-Jan Elsen (cliënt bedrijfsinterne) documentatie behandelt ziet worden waarin zaken staan vermeld die 1) onjuist zijn of 2) ongelukkig geformuleerd of 3) niet ter zake doen. Voor de juristen van het Openbaar Ministerie (hierna te noemen als OM) is dit koren op hun molen.

Tripod als casus
Er zijn verschillende casussen te noemen waarbij de Tripod werd uitgevoerd en zelfs werd voorzien van aanbevelingen. Echter heeft het bedrijf in kwestie deze aanbevelingen terzijde neergelegd en heeft het OM dit aangegrepen als blijk van onverantwoord en onkundig bestuur, ongeacht de intenties van het betreffende bedrijf. Helaas dragen dit soort zaken in de praktijk niet bij aan de collectieve behoefte aan meer openheid van bestuur en transparantie in het algemeen.

Maar hoe dan wel?
Over 20 jaar zal de rol van veiligheidsverantwoordelijke zijn veranderd van een staf- naar lijnfunctie, waarbij overeenkomstige taken, verantwoordelijkheden en (nog belangrijker) de bevoegdheden zijn samengebracht om de functionaris de "toolbox" te geven om deze verantwoordelijkheid naar behoren uit te voeren. "Je stond erbij en keek ernaar zonder in te grijpen" wordt straks misschien wel één van de meest verwijtbare beschuldigingen aan het adres van de verdachte. Het blijven uiteindelijk professionals die worden ingehuurd omwille van het feit dat zij deskundig behoren te zijn in hun vakgebied.

"Veiligheid en Milieu naar de boardroom". Steeds vaker wordt de verantwoordelijkheid ten aanzien van Safety, Health & Environment hoog in de lijnorganisatie ondergebracht. Dus zet je maar schrap; *"de CSO of CLO komt eraan[1]"* En dit moet ook wel. Wanneer er ook maar enigszins sprake kan zijn van onrechtmatig handelen, dan kan er een verwijtbaar vingertje gewezen worden. Dit betekent dat je, wanneer je als VK oogluikend toestaat dat er vlak buiten het eigen bedrijf geloosd wordt, je als medeschuldige kan worden aangemerkt.

Vanuit juridisch perspectief is de insteek heel helder:
Kon je weten dat er iets onrechtmatigs aan de hand was en zo ja, wat heb je er vervolgens aan gedaan om herhaling te voorkomen? Wist je het wel maar deed je niets (al dan niet onder druk van de operatie), dan verspeel je mogelijk je eigen toekomst. Dit geeft de burger moed! Het is zeker niet de bedoeling dat een VK'er zich uitputtend bekwaamd in het recht, echter een zelfkritische beschouwing van hoe bepaalde zaken worden geregeld, kan geen kwaad.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met mevr. I. Koopmans, dhr. M. Hanssen en dhr. G. Elsen. Ingeborg Koopmans is Officier van Justitie bij het Functioneel Parket van het Openbaar Ministerie. Zij doet onderzoek op het gebied van fraude en milieucriminaliteit en is betrokken (geweest) bij zowel de dossiers als de onderzoeken naar Chemiepack, Dow Benelux, Willy Selten en Shell Moerdijk. Marcel Hanssen is als Director Property Risk Control & Engineering bij Aon Risk Solutions jarenlang verantwoordelijk geweest voor dit sterk groeiende AON onderdeel en heeft daarbij jarenlang ervaring opgedaan bij hoe grootzakelijke verzekeraars omgaan met risicobeheersing bij Property aangelegenheden in de zwaar-industriële sector. Gert Jan Elsen, partner bij Wladimirofff Advocaten, is gespecialiseerd in ondernemingsstrafrecht. Aandachtsgebieden daarbij zijn zaken betreffende complexe (industriële) calamiteiten en bedrijfsongevallen, milieustrafrecht, economisch strafrecht en corruptiezaken.

Opgesteld door: dhr. H. van der Leij
Functie en organisatie: Programmamanager Veiligheid bij NCOI Techniek & Veiligheid

[1] CSO staat voor Chief Safety Officer en CLO staat voor Chief Legal Officer

Serious Gaming in 2035

Hoe ziet Serious Gaming in 2016 eruit?
Het antwoord op deze vraag is afhankelijk van de definitie die je aan Serious Gaming (hierna te noemen als SG) stelt. Globaal gezien zijn er nu 3 richtingen: Applied Games, Virtual Reality en Gamification.

Binnen de dominante richting Applied Games gebeurt heel veel. Er zijn heel veel aanbieders van dit soort games. Bedrijven zoeken dan naar een manier om SG te gebruiken om hun trainingen effectiever te maken met behulp van SG. Dit geldt zeker voor de overheid en andere organisaties met als core business veiligheid. Deze belangstelling is niet nieuw en wordt al sinds 2e WO gebruikt. SG geeft de mogelijkheid je te focussen op iets wat je wilt zien of trainen, terwijl de overige omstandigheden gelijk blijven.

Je zou op dit moment kunnen zeggen: ”Het glas is halfvol”. Veel mensen zien wel potentie in games en zien de aantrekkelijke kanten ervan, maar de implementatie staat in kinderschoenen.

Welke knelpunten en kansen zijn er voor de veiligheidskundige m.b.t. SG anno nu?

Verborgen wereld
SG kunnen zich aanpassen aan de stand der techniek. Het is belangrijk om mee te gaan met techniek, anders loop je achter de feiten aan. Grote bedrijven en defensies in de grote landen volgen deze technologie, maar hierin blijven veel ontwikkelingen en innovaties verborgen, denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van drones. Drones hebben alle kenmerken van de speelsheid van SG in zich, maar de ontwikkelingen blijven verborgen. Toen rond 2000 de gametechnologie volwassen werd begon ook de veiligheidsindustrie zich af te vragen hoe alles gaat veranderen. Dit is nu bijvoorbeeld ook te zien met virtual reality.

Te veilig voor gametechnologie?
Ook blijkt het implementeren van nieuwe technologie best lastig te zijn. SG bestaan uit technologie en software. Bedrijven die SG willen gebruiken moeten dus wel verstand hebben van SG om het te kunnen implementeren. De technologische infrastructuur van bedrijven is vaak niet berekend op gametechnologie, denk bijvoorbeeld maar aan firewalls en beveiligingen. Dit geldt zeker in veiligheidsorganisaties waarin de netwerken helemaal zijn dichtgetimmerd.

Gesimuleerd asfalteren zorgt voor stress
Applied games en spelsimulaties zoals 3D omgevingen laten mensen onveilige situaties simuleren waardoor veilig fouten gemaakt kunnen worden. Piloten doen dit al sinds de jaren 30. De technologie gaat nu wel steeds sneller en de interactie wordt steeds geavanceerder. Virtual Reality is de nieuwe hype. Dit wordt toegepast om mensen m.b.v. beeld en geluid onder te dompelen in de game. Zo kan je achter de computer ervaren hoe het voelt als auto’s met 70 km/uur langs je rijden terwijl je asfalteert. De slag naar VR is heel gaaf en leuk, maar maakt ook emoties en zelfs angst los. Emoties spelen een belangrijk rol bij leren. Met name de retentie wordt dan beter. VR is wel een krachtig begin, maar je moet het vaak wel combineren met andere werkvormen. De kracht is dat je de praktijk simuleert.

Ontwikkelen is maatwerk
Bedrijven hebben vaak een uniek probleem. Hiervoor software op maat maken is moeilijk en kostbaar. Aanbieders leveren daarom het liefst wat zij al ontwikkeld hebben. Een bedrijf moet dus weten of hun probleem met bestaande SG kan worden opgelost of dat ze het zelf willen laten ontwikkelen. Implementeren is daarnaast niet alleen installeren maar ook leren gebruiken. Veel zaken die al wel bestaan proberen een grote markt te bereiken, dus gebruiken standaardisatie. Alles wat je standaardiseert heeft een generieke boodschap. Echter, veiligheid is een uniek vraagstuk, zeker als je de diepte ingaat. De problemen verschillen dus per organisatie.

Wat kan een bedrijf of veiligheidskundige doen om hiermee om te gaan?

Game om de game
Als Veiligheidskundige moet je waken dat het alleen een game óm de game wordt. Er moet dus echt een achterliggende gedachte zijn om voor een game te kiezen. In begin van de ontwikkeling heeft SG vaak veel aandacht, maar daarna krijg je een diep dal. Mensen zien na de eerste fase ook veel nadelen, kinderziektes. Dit kan net als bij een hype zorgen dat de aandacht voor SG wegebt. Het moet dus geen speeltje zijn, er moet een link zijn met de praktijk. Dan kan het een krachtig hulpmiddel zijn.

Kijk breder dan de game
De research naar SG staat nog in de kinderschoenen. Er wordt vaak onderzocht of een klassikale aanpak beter werkt dan een game. Dat is echter lastig. Een game werkt namelijk vooral goed in een breder programma. Er zijn veel meer factoren die bijdragen. In gesprekken met opdrachtgevers merk je dat een analyse vooraf heel belangrijk is. Je wilt dan weten wat er mis gaat in de praktijk. Dit is echter lastig te bepalen, vaak meer een gevoel. Je moet dan als Veiligheidskundige ook echt eerlijk zijn en goed kijken naar wat de oorzaak is. Niet voor alle problemen is een Game de oplossing. De oorzaak van een ongewenste situatie en daardoor het doel van de game moet dus wel bekend zijn. Met alleen een budget en een deadline kun je geen effectieve game maken.

Analyse blijft belangrijk
Om dus een goede game te maken moet je het opleidingsvraagstuk analyseren. Dit doe je met een opleidingskundige, niet met een gamedesigner. Je maakt je doelstellingen SMART en gaat daarna met de gamedesigner en de doelgroep analyseren en bepalen hoe SG kan worden gebruikt en hoe je de resultaten moet toetsen. Dan moet je na de start van het ontwikkelen in een heel vroeg stadium al toetsen of het werkt. Dit doe je al in de eerste week met het eerste prototype, waarbij 80% van de game afvalt, en je met de resterende 20% doorgaat.

Opeens weet je het: je wordt game-designer
Als strategische keuzes moeten worden maken over vernieuwingen en ontwikkelingen in bv. opleidingsgebied zal de medewerker zich moeten verdiepen in de wereld van SG. Vaak komen mensen dan naar een universiteit toe. Ze vragen dan om een lowtech budget oplossing om te leren om te gaan met SG. Vaak wordt hen dan gevraagd eens zelf een game concept op hun vakgebied te ontwikkelen. Al doende ontdekken ze dan wat ze eigenlijk willen van de SG. Dat kan ook voor complete leken in bv. 8 dagen in een opleiding ingepast worden. Belangrijk is het niet op afstand te zien, maar zelf te durven spelen. Accepteer dat niet alles werkt en niet alles voor jou werkt.
Er zijn heel veel organisaties in de veiligheidssector die voortdurend met SG aan het oefenen zijn, op dit moment met name gericht op virtual reality. Ook hierbij is interactie het probleem. Vaak blijf je in virtual reality een observant, zonder echte interactie.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met dhr. Erik de Jong en dhr. Igor Mayer. Erik de Jong is Creative Director bij Bright Alley te Utrecht. Bright alley is werkzaam op het gebied van onderwijskunde, (game)design, user experiencie en technologie. Het bedrijf ontwikkelt onder meer e-learning, slimme apps, blended concepten en uitdagende serious games. Igor Mayer is lector Applied Games, Innovation & bij NHTV Breda. Daarnaast is hij werkzaam als Visiting Professor bij het Beijing Institute of Technology, school of economics and management.

Opgesteld door: dhr. B. Wolvers
Functie en organisatie: Adviseur en trainer bij Kader, Bureau voor Kwaliteitszorg B.V.

Introductie NVVK

Dit artikel gaat over de NVVK anno 2035. Hoe wordt er tegen de huidige situatie van de NVVK aangekeken? Welke verwachtingen zijn er aangaande toekomstige ontwikkelingen van de vereniging: Potentiële groei? Inmenging in het maatschappelijk debat? Een vrijwilligersorganisatie en/of belangenorganisatie?

Een antwoord op deze vragen volgt later in dit artikel. Eerst volgt een blik vanuit deze NVVK leden op algemene ontwikkelingen rondom het vakgebied veiligheid.

Algemene ontwikkelingen
De veiligheidskundige (VK) is momenteel voornamelijk operationeel bezig. Vaak wordt er enkel een advies gegeven aangaande een bepaald vraagstuk. Het uitvoerende werk gaat er in de toekomst echter anders uit zien, waardoor de VK meer groeit naar het softere terrein. Veiligheidskunde gaat steeds meer om het beïnvloeden van mensen en om het meedenken met organisatiedoeleinden. Dat vraagt om een andere benadering. Het speelveld betreft dan ook steeds meer hoog opgeleiden. Voor laag opgeleide mensen zal het moeilijker worden om aan de bak te komen.

Veiligheidskunde wordt in de toekomst breder gedragen door onderdeel te zijn van beroepsonderwijs. De algemene basis is nu matig tot slecht. De bevolking kent onderbuik gevoelens rondom criminaliteit en terrorisme, terwijl de risico's rondom informatietechnologie en organisatiebeheersing hoger zijn.

Daarnaast zijn de begintermen van opleidingen momenteel dusdanig afgezwakt, waardoor er veel VK zijn die niet het gewenste niveau hebben. Dat merkt de overheid en arbeidsmarkt inmiddels ook. Om te komen tot een professionelere vereniging dient het niveau van opleidingen in orde te zijn. Daarom is de NVVK gestart met het Register Veiligheidskundigen.

NVVK huidige situatie
De NVVK zit in een veranderingsproces. Dat is in gang gezet met het project Professionalisering. Door de buitenwereld (overheid en bedrijfsleven) worden we als onkundig gezien, terwijl we een enorme deskundigheid hebben. Dit zetten we echter niet in. Daarnaast willen we dat leden naar een hoger werk- en denkniveau gaan. *"Blijven we vergaderen over contributie en statuten, of gaan we het hebben over vakmanschap en hoe we dit naar een hoger niveau tillen?"* De logheid van de vereniging maakt het doorvoeren van veranderingen moeilijk.

Bovendien is de vereniging momenteel niet in evenwicht. Veel leden komen enkel informatie halen, zonder iets te brengen. Leden willen vooral leuke dingen doen. Er moet echter sprake zijn van reternal investment. Het is dan ook een uitdaging om meer mensen actief te krijgen.

Op het gebied van ICT zijn we nog een dinosaurus, omdat we veelal door ouderen worden bestuurd. De oudere generatie is een old boys netwerk, terwijl de moderne VK informatie op een andere manier aangereikt wil krijgen. Hier moeten we als vereniging in faciliteren.

NVVK potentiële groei
Het is een uitdaging om de mogelijkheid tot leren maximaal te benutten. Dit kan door toe te werken naar een organisatiestructuur met regio's, expertises en branches in een driedimensionale matrix. Dit biedt veel flexibiliteit om uit te breiden.

Om een professionelere uitstraling te krijgen zal de NVVK zich moeten verbreden. Als andere groepen zich bij de NVVK aansluiten leert iedereen daar van. Dat draagt bij aan de deskundigheid van de vereniging. In de toekomst gaat risicomanagement bijvoorbeeld een grote rol spelen, mogelijk leidt dat tot verbreding van de NVVK. De essentie van veiligheid is echter om risico's managen goed ingebed te krijgen in de organisatie. Welke risico's dat precies zijn is misschien wel secundair.

De NVVK verwacht anno 2035 hooguit een gestage groei in leden, maar dat hangt af van veel factoren. Leden worden immers kritischer en er is nu een behoorlijke vergrijzing. Daarnaast heeft de NVVK ambitie om meer samen te werken met verenigingen over de grenzen. Vanwege EU voorschriften, wat ieder land op eigen wijze interpreteert, wordt dit steeds belangrijker.

NVVK maatschappelijk debat
De NVVK heeft de ambitie om te voldoen aan de hogere eisen voor de VK. De vereniging wil maatschappelijke sensitiviteit ontwikkelen: antennes hebben voor wat er om ons heen gebeurt én bijdragen aan maatschappelijke doelstellingen en belangen. Daarvoor dien je gesprekspartner te zijn op allerlei niveaus.

Aan de hand van het project Professionalisering wordt eerst de organisatie strak neergezet. Daarna dient de kennis van leden op een hoger plan te worden gebracht. Door de kennis van leden naar een hoger plan te brengen, wordt je voor de externe omgeving interessant om mee te praten. Als je heel hard naar buiten treedt, terwijl de interne organisatie niet in orde is, brengt dat teleurstellingen voor beide. Bovendien laat de externe omgeving zich niet dwingen.

In het uitbouwen van de rol NVVK als gesprekspartner in het maatschappelijk debat dienen nog wel keuzes te worden gemaakt. Dat kunnen fulltime vrijwilligers namelijk niet. Om op niveau mee te praten dien je regelmatig jouw gezicht te laten zien, met een mandaat van de vereniging. Dat kost enorm veel tijd.

NVVK belangenorganisatie versus vrijwilligersorganisatie
De NVVK blijft een vrijwilligersorganisatie die opkomt voor de belangen van haar leden. Belangen en vrijwillig is soms een dunne scheidslijn, maar het botst niet direct. Een belangenorganisatie vraagt ook om een te hoge bijdrage voor leden. Bovendien komt de NVVK niet op voor de belangen van bedrijven, dat is een groot verschil.

Als voorbeeld wordt genoemd dat de NVVK nu bezig is met VAR. Dat heeft niet met veiligheidskunde te maken, maar het gaat wel over hoe door wetgeving een bepaalde manier van werken voor ZZP'ers onmogelijk wordt gemaakt. Momenteel wordt onderzocht of de vereniging pensioenen kan aanbieden aan een grote groep ZZP'ers. Dat is een vrij onschuldig gebied en heeft niet te maken met belangen.

NVVK overige
Er dient een laagdrempelige uitwisselingsstructuur te zijn, onder andere door het implementeren van nieuwe media. Fysiek samenkomen voor een vergadering onder werktijd is ouderwets. Hier zal een efficiëntieslag in worden gemaakt, bijvoorbeeld door gebruik van webinars, e-learning en Q&A faciliteit.

In de toekomst is de vereniging in staat om best practices te organiseren. Elke groep heeft dan meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden door het onderhouden van een eigen website. Mogelijk is er een recensie systeem voor het beoordelen van cursussen. Leden die een cursus hebben gevolgd kunnen dat vanuit NVVK voorzien van een cijfer.

Dit artikel is samengesteld op basis van inzichten uit interviews met drie leden van het NVVK hoofdbestuur: dhr. Robert-Jan Bannink, mevr. Kiki Sip en dhr. Kees Roelofs.

Opgesteld door: dhr. W. Doevendans
Functie en organisatie: Consultant Safety & Risk Management bij Tebodin